

Rámeček 2.7. Vážené modely financování žáků v Nizozemí a Chile

V **Nizozemí** byl přijat vzorec financování s dodatečnými váženými faktory týkajícími se znevýhodněných žáků všech základních škol již v roce 1985. Školy s významnými počty žáků odpovídajících váženým faktorům dostávají větší objemy finančních prostředků. I když je úroveň financování pro jednotlivé školy určována potřebami samotných žáků, neexistuje požadavek, aby školy využily dodatečné finanční zdroje přímo na tyto žáky. Školy si mohou například zvolit snížení počtu žáků ve třídách. „Váha“ každého žáka je určena úrovní vzdělání rodičů. Empirický výzkum provedený Laddem a Fiskem studující systém financování holandských škol (2009) ukazuje, že tyto mechanismy zaznamenaly úspěch při distribuci diferencovaných finančních zdrojů do škol podle jejich rozdílných potřeb: základní školy s vyšším podílem žáků, kteří připadají v úvahu pro vážené finance, mají v průměru o 58 % učitelů více na jednoho žáka a rovněž větší počet asistentů učitelů.

V **Chile** byl systém voucherů původně zaveden se stejnou váhou pro všechny žáky. Výzkum odhalil, že tento systém výrazně zvýšil segregaci mezi školami (Elacqua, 2009; Hsieh a Urquiola, 2006). V roce 2008 bylo přijato schéma vážených voucherů s tím, že tento systém by měl poskytnout více zdrojů žákům s horším sociálně-ekonomickým zázemím a dodatečnou podporu školám, kde jsou soustředěni znevýhodnění žáci. Hodnota voucheru je o 50 % vyšší pro žáky ze znevýhodněného sociálně-ekonomického prostředí a pro děti původních obyvatel a v roce 2011 byl voucher zvýšen o dalších 21 % pro ty nejvíce znevýhodněné žáky (přibližně 40 % příjemců). Kromě dodatečných finančních prostředků určených pro žáky a školy existuje systém zajištění kvality, zahrnující plány na zlepšování pro školy, které chtějí tento voucher přijmout (viz rámeček 2.9). Další platby od rodičů žáků, kteří nejsou považováni za znevýhodněné, jsou povoleny pouze v soukromých školách financovaných z veřejných zdrojů. Elacqua (2009) analyzuje dopad vážených voucherů a předkládá předběžné důkazy o tom, že tento typ voucherů může zmírnit účinky segregace způsobené univerzálními vouchery.

Zdroje: Ladd H., Fiske E., Ruijs, N. (2009), "Parental Choice in the Netherlands: Growing Concerns about Segregation", Prepared for School Choice and School Improvement: Research in State, District and Community Contexts, Vanderbilt University, říjen 2009; Elacqua G. (2009), "The impact of school choice and public policy on segregation: Evidence from Chile", Centro de Políticas Comparadas de Educación, Universidad Diego Portales, Santiago, Chile; Hsieh C., Urquiola M. (2006), "The effects of generalized school choice on achievement and stratification: Evidence from Chile's voucher program," Journal of Public Economics, Elsevier, sv. 90.

Běžné financování škol může být doplněno programy, které umožní, aby se vlády zaměřily na konkrétní potřeby. Například systémy s velkými rozdíly mezi školami a koncentrací škol s horšími vzdělávacími výsledky by měly vytvořit specifické struktury podpory škol podle místa jejich působení. Přesně zacílené programy mohou být efektivní při dosahování lepších výsledků a v některých zemích mohou představovat významný podíl v rozpočtech na školství. Například ve Velké Británii školy dostávají od dubna 2011 dodatečných 430 GBP (tj. 500 EUR) za rok na každého žáka, kterého přijmou a který má nárok na bezplatné jídlo ve škole (opatření pro znevýhodněné žáky) s tím, že školy mohou tyto peníze utratit jakýmkoliv způsobem, který považují za nejlepší. S obavami, aby školy skutečně použily tyto dodatečné zdroje na znevýhodněné žáky, se vypořádaly cílené programy mimo vzorce financování, které byly doprovázeny opatřeními směřujícími k větší odpovědnosti škol (Kendall a kol., 2005, DfES a Ministerstvo financí Velké Británie, 2005, Simkins, 2004).

Nicméně pokud se školy výrazně spoléhají na doplňkové programy, může dojít k určitým přesahům, mohou nastat problémy s koordinací rozdělování finančních prostředků a s rozsáhlou byrokracií, může docházet k neefektivnosti a mohou se objevit nedostatky v dlouhodobé udržitelnosti škol. Toto vše vyvolává potřebu racionalizovat programy a zjednodušovat financování škol. Například prověřováním vzdělávání v Mexiku se zjistilo, že finanční prostředky jsou rozdělovány prostřednictvím velkého množství programů, a bylo doporučeno programy racionalizovat tak, aby byly zdroje distribuovány efektivněji, trans-